

ЩОДО ФОРМУЛЮВАННЯ ПОНЯТТЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ

І.В. Родзіна,

студентка 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

У літературі й законодавстві для позначення дій по захисту прав використовуються такі терміни, як «види» і «заходи», «засоби» і «форми» захисту. Використання поняття «вид захисту» не є великою помилкою, однак він не цілком конкретний, тому що термін «вид» вірніше використовувати для класифікації способів захисту. Говорячи про способи захисту, іноді вживають також термін «заходи захисту», що досить некоректно, тому що «заходи» - це сукупність яких-небудь засобів і способів.

Використовується також термін «заходи захисту», що є синонімом слова «засоби». Термін «заходи захисту» погодиться з термінологією правил про відповідальність, які містять вказівку на відповідні способи захисту. Відповідальність звернена до порушника прав, а заходи захисту - до уповноваженого. [1] У вузькому змісті слова «заходи відповідальності» відносяться лише до тих способів захисту, які пов'язані з покаранням правопорушника за допомогою штрафних санкцій й інших обтяжень.

«Засоби» і «форми» захисту не слід змішувати з поняттям способів захисту прав, хоча між явищами, які позначені відповідними термінами, існує взаємозв'язок. У власному розумінні слова всі вони позначають різні дії, спрямовані на захист прав, тобто різні елементи (види або частини) діяльності по захисту суб'єктивних прав. Засоби й форми захисту призначені для досягнення й реалізації способів захисту прав.

«Засоби» захисту використовуються в літературі й іноді законодавстві як саме широке поняття. Однак у точному значенні засоби захисту - це відповідне домагання (вимога, право вимоги) або конкретна дія за допомогою волевиявлення (заяви) зацікавленої особи про необхідність здійснення заходів захисту. У цілому засоби захисту є первісна реакція на порушення або заперечування прав (претензія, позов, скарга, заява, клопотання, заперечення й т.д.)

За допомогою закріплення в законі прав вимоги, які підлягають примусовому здійсненню, Українське законодавство регламентує способи захисту різних прав. Право вимоги означає право уповноваженої особи на дію або бездіяльність іншого суб'єкта. Головні вимоги за своїм характером є регулятивними, а додаткові - охоронними (захисними). Охоронні вимоги виникають у результаті порушення прав і невиконання обов'язків. Допоміжні вимоги являють собою умови головних вимог.

Поряд із зобов'язальними закон передбачає речові вимоги, які в правовій теорії мають назву «позови»: витребування майна із чужого незаконного володіння та від сумлінного набувача .

У дореволюційному праві право вимоги мало назву «домагання». Сьогодні термін «домагання» є застарілим і не використовується вітчизняним законодавством.

Поняття вимоги уповноваженої особи до зобов'язаної особи потрібно відрізняти від «вимоги» у змісті приписів закону до всіх суб'єктів правовідносин. Наприклад, закон передбачає вимоги щодо державної реєстрації, вимоги до угод та ін.

Для реалізації заходів по захисту прав передбачені також різні форми. Іноді поняття «форми захисту» ототожнюють із поняттям способів захисту. «Форма» захисту - це порядок або різновид юридичної діяльності по захисту прав у цілому. Застосовуються неюрисдикційні (самозахист) і різні юрисдикційні форми захисту (судові, адміністративні, змішані). Одні способи захисту можуть бути реалізовані безпосередньо самими учасниками матеріальних відносин, інші - вимагають звернення в юрисдикційний орган. Юрисдикційна форма захисту багато в чому обумовлена відповідними вимогами про захист (підвідомчість, підсудність, розмір державного збору, процесуальні строки й т.д.). У свою чергу, юрисдикційні форми захисту мають різну компетенцію й несуть у собі різні процесуальні гарантії захисту.

[2]

Захист прав є однією з найважливіших функцій будь-якої правової держави. Захист прав важливий для сучасної України, держави, у якій не так довго існують реальні правові гарантії. Надійний захист прав гарантує учасникам правовідносин безперешкодну реалізацію суб'єктивних прав.

Предметом захисту є не тільки суб'єктивні права, але й інтереси, що охороняються законом. Слід зазначити, що поняття «законні інтереси» відрізняється від поняття «інтереси, що охороняються законом». Під законним інтересом розуміється той інтерес, що допускається (дозволяється) законом, тобто правомірний інтерес. Під інтересом, що охороняється законом, розуміється інтерес, який перебуває під охороною закону. Справді, в основі всякого суб'єктивного права лежить той або інший інтерес, для задоволення якого суб'єктивне право й надається уповноваженій особі. Одночасно охоронювані інтереси в більшості випадків опосередковуються конкретними суб'єктивними правами, у зв'язку із чим, захист суб'єктивного права являє собою й захист охоронюваного законом інтересу.

Сказане дозволяє зробити висновок про те, що поряд із загальною метою захисту права необхідно враховувати й ту безпосередню мету використання засобів правового захисту, до досягнення якої прагне суб'єкт захисту.

Таким чином, під способами захисту суб'єктивних земельних прав розуміються закріплені законом матеріально-правові заходи примусового характеру, за допомогою яких відбувається відновлення (визнання) порушених прав і вплив на правопорушника.

Література:

1. Басин Ю. Г. Основы гражданского законодательства о защите субъективных гражданских прав//Проблемы применения Основ гражданского законодательства и Основ гражданского судопроизводства Союза ССР и союзных республик. Саратов, 1971. С. 34.
2. Вершинин А. П. Выбор способа защиты гражданских прав. - Спб.:Специальный юридический факультет по переподготовке кадров по юридическим наукам Санкт-Петербургского государственного университета, 2000. - 384с.

Науковий керівник: К.П. Пейчев